

EL LLENGUATGE

Gelós, zelós i recelós

No es pot pas negar que, a més de les similituds formals que presenten tots tres mots, hi ha també certes semblances o analogies —fins i tot podríem parlar de zones d'interferència— entre els sentits respectius dels tres adjectius gelós, zelós i recelós.

Seguim el Fabra: gelós vol dir que sent gelosia o que té un zel recelós per allò que estima; zelós significa que té zel (és a dir, interès ardent i actiu per una causa o persona, cura eficaç que hom posa en el compliment de les seves obligacions); i recelós vol dir que té recel (és a dir, mal confiança, sospita, temença).

Veiem, segons aquestes definicions del Fabra, que les analogies més notables es presenten entre gelós i zelós. I no és casual que en castellà existeixi una sola forma, «celoso», per a tots dos mots. Però encara que podríem trobar casos d'aplicació dubtosa, parlarem sense vacil·lar d'un marit gelós, i d'un nen gelós del seu germà petit, i d'un funcionari zelós (recordem les celebres i terribles vagues de zel). Recelós, en canvi, equival a desconfiet o suspicac, i pot aplicar-se a circumstàncies molt diverses —davant les perspectives econòmiques, p. e. — però també és evident que en algun cas la gelosia i el recel poden anar aparellades —en la gelosia amorosa, per exemple.

Tot el que hem dit es concreta en dos advertiments el compte amb què cal anar a traduir el «celoso» del castellà (gelós i zelós) i l'ortografia de les tres consonants: la g de gelós, la c de recelós i la z de zelós amb l'exclusió absoluta de «culo», que és una forma inexistent.

ALBERT JANE